

Frantisek Rakoczi és a román felszabadító háború

A meggymag megvan

Történelemtanárok a nemzetiségi létről

Már csak négyen voltunk magyarok — a Károlyi kolégium ebédlőjében. A szituáció örkényi: a beszélgetés témája a magyarság léte, sorsa volt — a határainkon túli történelemtanítás ürügyén. A folytatás csak annyiban tér el az egyik egyperces cselekményétől (Az utolsó meggymag: a megmaradt magyarok a pusztulással dacolva, valami maradandót akarnak alkotni: jobb ötletük nem lévén, egy meggymagot kívánnak két kő közé beszorítani), hogy itt, a Kárpát-medencében szerteszórt magyarok alkották a társaság zömét.

Azt ugyan nem kérdeztem, hányan állnak rendőri felügyelet alatt, de tény, hogy rövid egyezkedés után a névtelenség nálunk maradtunk, no, nem azért, mintha nem emlékeznénk a nevükre, csak így — Kelet-Európa dicsőséges forradalmi után — mégis biztonságosabb.

A JATE szabadegyeteme rendezte első nyári egyetemre szép számban, pontosan három tucatnyian érkeztek szlovákiai és erdélyi magyarok. Közülük hárommal beszélgettem otthoni lehetőségeikről. Torokszóritó érzés volt hallgatni a künlönlemben őrzött nyelvet.

— Milyen technikai feltételek között dolgoznak? Vannak-e forrásanyagaik, tankönyveik, szakkönyveik, térképeik?

Hiszem, ha látom

— November 17-e után felmerült az a gondolat, hogy bármely szakos pedagógusok tanulhatnak Magyarországon, és magyar tankönyveket is lehet beszerezni Szlovákiába. Ez korábban szóba sem jöhetett, de én hiszem, ha látom. Majd ha ott lesznek azok a tankönyvek, akkor mondom, hogy rendben van. Ebből is látszik, nekünk nagyon nagy gondunk, hogy csak azokhoz a történelemtankönyvekhez juthatunk hozzá, amelyeket az ottani nyelvből — komoly cenzúrával — lefordítottak magyarra. Elképzelhető, miféle könyvek ezek. A magyarországi tanulással kapcsolatban annyit mondanék, hogy mi Szlovákiában vagyunk adófizető polgárok, jogunk van ott magyar nyelven tanulni felső fokú iskolában is. Tehát mi mindenképpen támogatjuk a komáromi egyetem gondolatát.

— A feltételek megteremtése nem intézményi kérdés. A magyar, vagy más, idegen nyelvű eszközök használata mindig tilos volt Romániában, ezeket az órákra bevenni nem lehetett, az viszont hallgatlagosan megengedett volt, hogy a tanár saját egyéni, otthoni felkészüléséhez használjon ilyeneket. A tanár hozzáállásától függött, ilyen vagy olyan úton beszerzi-e, gyűjti-e ezeket a kiadványokat.

Újabban, a forradalom óta, a könyvküldemények, segélyek egy része eljut az üzemletekbe, s ott hozzáférhető.

— A segédanyagok azt a célt szolgálják, hogy Románia történetét minél jobban tudjuk tanítani. Az utóbbi években az egyetemes történelem tanítását is hanyagolnunk kellett, elegendő volt a Ceausescu-brosúrák sulykolása. Csak románból magyarra fordított tankönyveink vannak, s van egy kétkötetes Erdély története is, amely megjelent magyarul is, románul is a hatvanas években; ez Erdélyt román államként tárgyalja, de a könyv létezése mégis hasznos, mert a tankönyvekhez képest bő terjedelemben foglalja össze a magyarság egy részének történetét.

Mogyorónyi magyar

— Milyen magyar történelmet tanítanak?

— Tankönyveink az egyetemes történeti keretben valamelyes teret biztosítottak Magyarországi történetnek tanulásához, de nem többet, mint amennyit a világ bármely országa meg nem újítható dolog. Jelen kapott. Végigvitték ugyan avolt már 1968-ban is, olyan magyar történelmet, de mo-erővel, hogy a katonai be-

vonulást még szerencsésnek is mondhatjuk ránk nézve. Az előtte és az utána következő időre is érvényes ez, csak hogy kifelé mindig a szépet kellett mutatni. Erősek a cseh és szlovák ellentétek is, Havel hazai körútja során nem hiába mondta: „Azt kaptam Pozsonyban a szlovákoktól, amit Komáromban a magyaroktól vártam.” E pillanatban a szlovák nacionalizmus ellenében minden reményünk a cseh politikában, és személy szerint Havel e'nökben van.

— Ön szerint puccs vagy forradalom zajlott Romániában?

— Különbséget kell tenni a hivatalos és egyes ellenzéki felfogások között. A hivatalos álláspont népi forradalomról beszél, a független ellenzéki lapok az utóbbi időben a puccs jelleggel emelik ki, nem tagadják viszont azt, hogy létezett egy népi megmozdulás, amelyre talán a puccsisták nem is számítottak.

— Mi a véleményük arról, hogy a Parlament a koronás címert fogadta el? Tekintható-e ez a határon túl élő magyarok felé tett gesztusnak, 15 millió magyar összetartozása jelképének?

— Ezért drukoltam. Ebben mi is benne vagyunk, mi is alá tartozunk. A kelet-nyugati közeledés megakadályozza a múlt feltámadását. Az még egyszer nem ismétlődhet meg.

*

E reményben búcsúznak. A meggymagot helyre tettük. De csak a meggymagot.

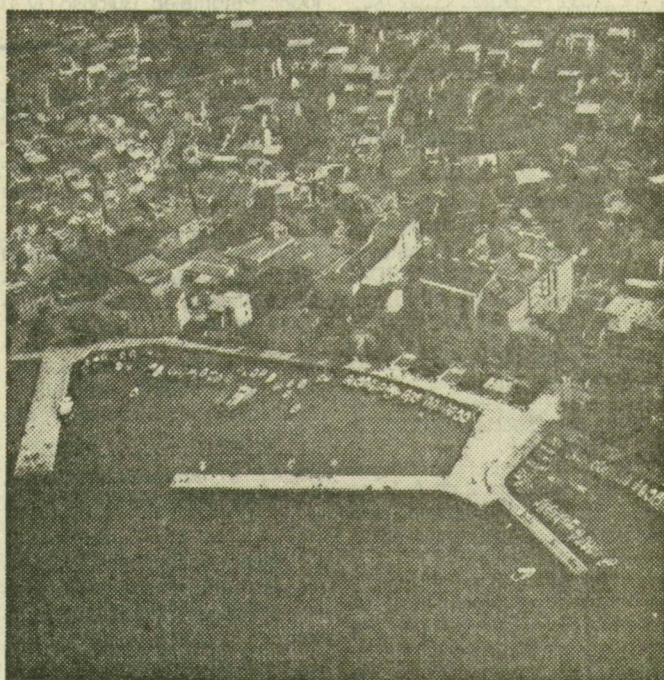
Ódor József

Ma is: Szeged—Fiume—Selce

Hallgatatag alga

Hazaérkezvén Dalmáciából, legtöbb ismerősöm első kérdése az volt: mennyire algás az Adria? Nos, ahhoz képest, amilyen tavaly lehetett — csak a televízió kerestül láttam —, nem algás (nagyon). Néhány, alig pár négyzetméteres algaoltól eltekintve — melyeket gyakran közvetlenül a parthoz sodor a víz —, a gondtalan lubickolást semmi sem zavarja. Hallgat az alga.

Selce: hangulatos tengerparti kisváros, Fiumétól délre, 42 kilométernyire, szemben a Krk-szigettel. A nem autótulajdonos szegedi-eknek immár „közeli” turistacélpont: a Tisza Volán menetrendszerű autóbúsjáratot közlekedtet Szeged és Selce között; Baja, Bonyhád, Kaposvár, Letenye és Fiume érintésével. A múlt hét végén szegedi és a „közbeeső” helységekbeli idegenforgalmi szakemberekkel jártuk be ezt az utat, amely pontosan 13 óra és 20 percig tart. Csanádi Zoltán és Hell Sándor váltották egymást a Volán volánjánál; s gondoskodtak arról, hogy a menetidőt pontosan tartsuk. A járat egyébként péntekenként — tehát ma is! — este fél nyolckor indul, s másnap reggel érkezik a tengerpartra. Nem kell hát kánikulában buszozni, s mire az igazi látnivaló, a Dinárhégyesség elötünk, már pirkad. (Ezzel persze nem azt mondom, hogy a dél-dunántúli lankák nem legalább ennyire szépek — magam is Koppány vezér „földije” lévén — ám emezt kevésbé ismerjük.) Mint Csuka Zsigmond, a Tisza Volán üzemigazgatója és Rockov György menedzser elmondotta, terveik szerint szeptember 15-éig üzemeltetik hetente egy

ízben e tengerparti járatot (amely egyébként szombaton este indul vissza, s vasárnap reggel érkezik Szegedre). Hasonlóképpen kedvelt éjszakai járat közlekedik a Szeged, Szabadka, Mostar, Dubrovnik útvonalon, a Neretva völgyében.

Mint tapasztalhattuk, a régóta ismert hír igaz: nincs túlszűfoltosság a jugoszláv tengerparton; mint ahogy a Balatonnál sem. Nyugatnémetekkel, hollandokkal gyakorta találkozhatunk, a keletnémetek azonban ott is megfigyelték — ha van még, egyáltalán értelme keleti és nyugati németekről beszélni... A topless ott változatlanul népszerűségnek örvend — itt viszont nem célszerű párhuzamot vonni a Balatonnal, melynek partján idén nyáron szinte már csak a

férfiak viselnek topless; persze, közben keresztény kurzus kezdődött Magyarországon, konzervatív kormány... A fenti látványban — akkor — a selcei ifjak, úgy látszik, nem kívántak gyönyörködni, mert nem mutakoztak a strand környékén; ki tudja, hogy a plusz százötven fokos hőségben seritallal hűsítették-e magukat, vagy az Argentína —Jugoszlávia mérkőzés — számukra nem sok örömet hozó — eseményeit követelték nyomom? (Valószínűleg mindkettőt — egyidejűleg.)

Míg vendéglátóink nemzeti tragédiaként élték meg az argentin győzelmet, addig az én keblemet joggal feszítette a hazafiúi büszkeség: a selcei strand legcsinosabb hölgye ugyanis — természetesen — magyar volt.

Sandi István

Pataki Sándor

Királyi alattvalók

13. Még egyszer: magyar ünnep

Ez a március tizenötödike két héttel az évforduló után lett megrendezve; Liège magyarsága el akarta kerülni a szomszédos városok hasonló ünnepségeit, annak érdekében, hogy minél többen részesedjenek a számukra (várt és óhajtott) felemelő pillanatokban. Az előkészületek a már megszokottak voltak; meglepetésekben sem volt hiány. Az Angliások utcájától nem messze lévő St. Servais templomban celebrálta a szentmisét Dobai Sándor atya, s onnan testületileg átvonultak a Magyar Házba. Mely egyéb napokon Lengyel Házként, Ukrán Házként, Spanyol Házként is szerepel. Mindeneset azonban Dobai Sándor, aki féltő szeretettel gondoz és óv minden négyzetcentimétert, minden kelleket, mely a ház tartozéka. Erejéhez, a közösség erejéhez mérten gyarapítja a felszerelést, díszít, fest, újrafest, takarít — annak ellenére, hogy sokan már szóva tették, miért nem övja az egészségét, hiszen hosszabb távon lesz még szükségük rá... Dobai atya nemcsak egyszerűséggel választott: — gyermekeim, mire szólok nektek, már el is végeztem azt az apróságot...

MAGYAR EGYSÉG. Ünnepeik: március 15., augusztus 20., október 23. Mivel szellemi vezetőjük, Dobai atya a Győr-Sopron megyei Kónyi faluból származik, amióta lehetőség van rá, e falu ünnepén, a búcsún is részt vesznek minden év Szent Mihály napján. Addig közösen és itt ünnepeltek Kozma Ferenc életében számtalan irodalmi estet szerveztek, gyermektáncsoportjuk volt. A fiatalok kinőttek ebből, most más formában igyekeznek összetartani őket. Az ünnepély egyik meglepetése felépésük volt. A Magyar Egység hólgytagjai az Erzsébet-körbe tömörülnek. Közösen rendezik a szilvesztert és farsangot; legutóbb, a Katalinbál bevételét az Erdélyi Szövetség szamlájára küldték, de segítettek az NSZK-beli magyar gimnáziumot, az

olaszországi menekülttáborokat, Új-Guineában működő magyar misszionáriust... A városba vetődő, segítséget kérő, bajbajutott hazánkfiáról nem is szólv. Számtalan egyéni tragédiát tartanak számon, s ilyen esetekben természetes a közösség segítőkészségének felajánlása. Az is igaz: nem egy ember visszaelt a bizalmukkal. Ezekre nem szívesen emlékeznek; vallják a jótékonykodás és szeretétszolgálat az egyén révbe juttatásával éri el célját.

FIATALOK. Az ünnepélyt Dobai Sándor nyitja meg, a konferálást Hübner Miklós Géza vállalja. Veje, a szinfrancia Michel (immáron végleg beoltva Erdély-szeretettel) beszámoló tart egy olyan útról, mely során annak a plébániának melynek presbitere, az adományait juttatta el a Nagyvárad és Kolozsvár közötti Jegenyére. Vele tartott a Namur városából való Hevesi László is. Michel fel van lelkesedve, ecseteli a látottakat, kritikus szemmel figyel mindenre, következtetése; csak az a segély jut el a címzettekhez, amit személyesen osztanak szét, avagy a plébániák, parókiák papjaira bízta.

Majd fiatalok idézik 1848 szellemét. Budai Katika — lehet: elfoglalt vagyok! — színiakadémistához méltó módon adja elő Petőfi verseit; Rözge Szabolcs, Kiss Tamás, Kormos Erik, Kormos Krisztina, Tóth Szilvia, Kiss Patrick, Dezső Erika, Kopeti Karolina, Nagy Sándor és társaik a Dobai tisztelendő úr által színpadra állított, történelmi jelenetekben lép a közösség elé. Kiss Jean-Pierre, a fiatal történelemtanár jeleníti meg Petőfi alakját. A fizikai hasonlóság megdöbbentő, lehet, hogy e tény keltette fel a fiatal, vegyesházasságból származó nevelő érdeklődését a forradalmár költő alakja iránt; mindenesetre lelkesen tanulja édesapja nyelvét, Magyarországra készül tanulmányútra, s mindent vállal a magyar ügyért. Ime még a színpadra lépést is. Sikere

felvillanyozza, közelebből is megfigyelem arcvonásait: átlénygölése valóban döbbenetes, tiszta hangja, a kiejtés árnyalatai ellenére, tiszta, nemes szándékról tanúskodik. A zongorán kísérő Miron Eszter, valamint Rényes Imre káplán (belga plébánián szolgált) biztosította az esemény zenei aláfestését.

RÖZGE HUBA BORA. A tágas, zsongó terem az előadás után átalakul társalgóvá. Rözge Huba borát kóstolgtatjuk; ki bikavért, ki kéknylet, ki fehér szilvánt. Tina asszony, Simon Pista felesége kávéval szolgál, a süteményfélék is körbe járnak. Csoportról csoportra somfordálok, bevallottan hallgatózva. Egy helyütt bizonyos Gábor a téma. Újdonsült jövevény. Odakint már tudják: ezek az úriemberek java része gazdasági menekült — csödbe jutott magánkezdemenyezések „levét isszák” — avagy megfenekelett házasság elől váltottak világjáróra... Az említett Gábor is kapkod, kijelentkezett Liege-ből, most Seraing-ben van nyilvántartva, a rajta segíteni szándékozóknak is fejtörést okoz megmondhatatlanságával. Másik csoport mellett keveredek: Hollandiából, Maastrecht városából jöttek. Lázár Zoltán dr. és Lichter István az ottani magyar szervezetek képviselői. Tudtak a Liège-i Magyar Egység ünnepéről, mindenről tudnak, ha elfoglaltságuk engedi, elzarándokolnak a messzi északon lévő Amszterdamba is, csak ottani hírekkel gyarapodjanak. Az erdélyi helyzet is érdekli őket, alig győzöm a válaszokat a feltejt, időszórú kérdésekre — nem lehet őket kielégíteni. Ismerik azt a Herman János lelkipásztort, aki jelenleg Hollandiában él, odaválási feleségével és hat gyermekével, s aki valaha a mezőszégi Szépkényerű-szentmártonban szolgált — abban a faluban, ahonnan Tökés László édesanyja származik. S ahol a temesvári forradalom elindítója megfigyelhetette azt a szerepvállalást, ami Herman Jánost jellemezte a szét-szórt magyarság összefogásában. Tökés László egyik bevallott mintaképe Herman János volt — édesapja mellett. Erről is szólnak. Majd kiderül: Lázár doktor Szegeden kezdte tanulmányait, szép emlékei vannak a városról. Váratlanul megkérdezi: — Mit tehettek Szegedért?

(Folytatjuk.)